Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Brevier, lat. · Fragment eines Rituale mit dt.-sprachigen Rubriken - Cod. Donaueschingen 312

I: Bistum Straßburg (Kloster des Dominikanerordens) / II: Nürnberg, Dominikanerinnenkloster St. Katharina (?), [I: Ende 13. / Anfang 14. Jh. (um 1300), Nachträge: 14.-15. Jh. / II: 2. Hälfte 15. Jh.]

Dedicatio ecclesiae

urn:nbn:de:bsz:31-93965

Visual Library

curre consueuit. Et ne que
rendo errare possint inueni
tur spiritus apud currentibus so
litus est. Nam quod oculi do
na spiritus eius mistice designa
uit testatur in apocalipsi
iohannes. qui figurate lo
quens de illo: ait. Vidi ag
num stantem tanquam
occisum habentem cornua
septem et oculos septem.
Qui sunt septem spiritus dei mis
si in omnem terram. R. viii.
Quod autem philippum
temptat dominus:
prouida utique dispensatio
ne facit. non ut ipse que non
nouerat discat. sed ut philip
pus tarditatem fidei sue.
quam magister scientie ipse
nesciebat temptatus agnos
cat. et miraculo facto castiget.
Neque enim dubitare debue
rat presente rerum creatore.
qui educit panem de terra
et uino letificat cor hominis.

paucorum denariorum
panes sufficere turbarum
multis non paucis. ut u
nus quisque sufficienter
acciperet et iam saturatus
Quinque R. ix. ordei
autem panes. quibus
multitudinem populi
saturauit. quinque sunt
libri moysi: quibus spiritualem
intellectum parte factis et
habundantiore iam sen
su multiplicatis. auditu
fidelium cotidie corda refi
cit. Qui bene ordeacei fuis
se referuntur. propter aus
teriora legis edicta et tegi
menta littere grossiora
que interiora. Spiritalis
sensus: quasi medullam
celabant. Tu autem domine mi.
Ad b. a. Cum subleuasset o
culos ihesus et uidisset maximam
multitudinem uenientem
ad se dixit ad philippum un
de ememus panes ut man

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

extra. faciant officium de
dedicationis. ¶ Fratres
etiam hospites d(omi)nii sunt
p(re)sentes in conuentu aliq(ui)d.
faciant off(iciu)m. sic fit in con
uentu. tam de festo dedica
tionis quam de aliis. qua(m)
uis p(er) ordine(m) generaliter n(on)
fiant. ¶ Postquam uero re
cesserint de conuentu red(e)
ant ad off(iciu)m consuetum.
In dedicatione eccl(es)ie. (et) i(n) an(n)i
uersario eiusdem. ad u(esperas) s(upe)r ps.
a(ntiphona) Sanctificauit dominus ta
bernaculum suu(m). hec
e(st) domus domini in qua in
uocetur nomen eius de qua
scriptum e(st) erit nomen meum
ibi dicit dominus. p(salmi) Laud(ate) p(ueri).
Vidi ciui Cap(itulum). ¶ (et) ciui
tatem s(an)c(t)am ier(usa)l(e)m
nouam descendentem de
celo. a deo p(re)paratam sicut
sponsam ornata(m) uiro suo.
Vrbs hym(nus) R(esponsorium) Terribilis
beata ier(usa)l(e)m dicta
pacis uisio que construitur
in celis uiuis ex lapidib(us)
(et) angelis coornata ut spon
sata comite. Noua ueni
ens e celo nuptiali thala
mo p(re)parata ut sponsata co
pulata domino platee et
muri eius ex auro purissi
mo. Porte nitent marga
ritis aditis patentib(us) (et) uir
tute meritorum. illuc i(n)tro
ducitur omnis qui pro xp(ist)i
nomine hic in mundo pre
mitur. Tunsionib(us) pres
suris expoliti lapides suis
coaptantur locis p(er) manu(s)
artificis disponuntur p(er)
mansuri sacris edificiis.
Gloria (et) honor deo usque
quo altissimo. una patri fi
lioq(ue) inclito paraclito cui
laus e(st) (et) potestas per eter
na secula. am(en). V(ersus) Domu(m) tu
am domine decet s(an)c(t)itudo. in
longitudine(m) dierum. Ad m(a)g(nificat) a(ntiphona).
O quam metuendus e(st) loc(us)

tam̄ sciend' q'd q̄n sunt uigī
ti sex ul' uiginti septem eb
domade. postquam omelia
lecta fuit in sua p̄ma ebd̄a.
siue in dn̄ica. siue in aliqua
feria. si in sequenti dn̄ica. in
qua repeti debuerat. festum
occurrerit ul' octaua n̄ ē in
terius repetenda. De officio
dedicationis.

Notandum q'd in p̄mo
anno dedicationis
eccl̄ie. officium inchoatur
in missa. In horis uero que
sequuntur missam. et dein
ceps in omnibz horis. usqz
ad completorium sequentis
diei inclusiue. fiat officiū
totum duplex. et dicatur
oratio. Deus qui inuisibiliter. Ad
omnes horas preterquam
ad cōplet. et p̄mam. In vs di
ei quo eccl̄ia dedicata ē can
tetur ℟ium. et die sequenti
in matutinis fiant noue
lc. ul' tres tempore paschali.
oct' uero si celebrande fuerit.

celebretur reuoluta ebd̄a
eo die quo dedicatio facta
fuit. et dicetur oratio. Deus
qui inuisibiliter. cotidie p
oct' qn̄ de ipsis agendum
fuit. Secundo aūt anno et dein
ceps singulis annis in an
niuersario fiat officium sic
in toto duplici. Et octaue
celebrentur. p̄terquam
in aduentu. et deinceps us
qz ad oct' epiphie. et in sep
tuagesima. et deinceps us
qz ad oct' pasche. et in diebz
rogationum et deinceps us
qz ad dn̄icam Ds om̄n. Qn̄
do aūt octaue n̄ fiūt infra
octaua. memoria n̄ fiat de
dedicatione. Quod si hec fe
stum infra oct' alicuī sci e
uenerit. durantibz octauis
de sco. fiat memoria de oc
tauo dedicationis. Fra
tres etiam de conuentu i
quo festum huiusmodi cele
bratur. tamen intus quā

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

les. quadri stabilitate fi
dei. et firmi uirtute patien
di. Cementum est caritas.
que singulos coaptat at
que unificat. et ne per aliquam
discordiam inuicem dis
crepent uniformiter e
In dedicatione. R. Sequatur. Tu
templi decantabat prophetis
laudem. Et more eorum dulces
resonabat sonus. V. Obtu
lerunt sacrificium super al
tare domini et ceciderunt
in facies suas et adorauerunt
eum. Et more eorum. lc. ii.
Fundamentum apo
stoli sunt. et prophete si
cut scriptum est. Super
edificati super fundamen
tum apostolorum et propheta
rum. Parietes sunt con
templatiui. fundamen
to uicini. terrena deseren
tes. celestibus adherentes
Tectum in edificio spiritua
li. non ut in materiali

sursum eminet. sed deorsum
pendet. Tectum ergo sunt
actiui. quorum actionibus
protegitur propter imperfectionem
suam. minus celestibus in
tendentes. ac necessitati
proximorum terrenas res
administrantes. R. Fun
data est domus domini super
uerticem montium et exaltata
est super omnes colles et uenient
ad eam omnes gentes. Et di
cent gloria tibi domine. V. Venien
tes autem uenient cum exul
tatione portantes manipu
los suos. Et dicent. lc. iii.
Longitudo ecclesie con
sideratur secundum diu
turnitatem prosperorum. altitu
do secundum differentiam me
ritorum. In longitudine
namque porrigitur. dum
secundum tria tempora. scilicet
naturalis. et scripte legis.
et gratie. a primo iusto usque
ad ultimum extenditur.

iste uere nō est hic aliud nisi domꝰ
dei et porta celi. Oratio.
Deus qui inuisibiliter
omnia contines. et
tamen pro salute generis
humani signa tue poten
tie [*] in habitationis il
lustra. ut omnes qui huc
deprecaturi conueniunt. ex
quacumque tribulatione
ad te clamauerint conso
lationis tue beneficia con
sequantur. Per. In sabbato anno
Deus qui nobis et deinceps
per singulos annos
huius sancti templi tui. con
secrationis reparas diem.
et sacris semper misteriis re
presentas incolumes. ex
audi preces populi tui. et presta
ut quisquis hoc templum
beneficia petiturus ingre
ditur. cuncta se impetrasse
letetur. Per. Ad matutinum. In
uitatorium Exultemus domino regi summo.
Qui suum sanctificauit ta
bernaculum. Ps. Venite. Ym.
Urbs beata. In .i. nocturno antiphona Tolli
te portas principes uestras et
eleuamini porte eternales
Ps. Domini est terra. Antiphona. Uidit
iacob scalam summitas
eius celos tangebat et descenden
tes angelos et dixit uere locus
iste sanctus est. Ps. Deus noster. Antiphona. Cum
euigilasset iacob de sompno
ait uere locus iste sanctus est. Ps.
Magnus. Versus. Domum tuam domine
decet sanctitudo in longitudine
dierum. Ricardus in ex
ceptionibus parte secunda
libro decimo. Lectio prima.
Sanctificauit taber
naculum suum
altissimus. Habet enim
tabernaculum dominus.
id est ecclesia sancta. lapides
cementum. et alia mul
ta. que sacramentis sunt
plena et spiritualia prefe
runt documenta. Singuli
lapides sunt singuli fide

[*] potentie uisibi
lis ostendis tem
plum hoc

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

sus fuit ppls tuus & oraue
rit ad scuarium tuu. Exau
Atrium st R. v. Coi.
A falsi xpiani qui
scificati sunt. & baptiza
ti. sz pleni putredine ca
dauerum. id est corrup
tione uitiorum. De hoc a
trio scptum e. Atrium qd
foris est. noli metiri. qui
a proiectum e & datum
gentibz. Falsi namq xpi
ani dampnabuntur cu
gentibz & dabuntur ad
puniendum demonibz.
Altare xpc e. sup que no
solum sacrificia bonoru
operum sz etiam oratio
num offerimus. dicentes
p dnm nrm ihm xpm fi
lium tuum. R. O quam
metuend e locus iste uere.
Non e hic aliud nisi domus di
& porta celi. V. Mane surges
iacob uotum uouit dno et
dixit. Non e hic. lc. vi.

Turris e nomen domini
ad eam fugiet omnis
iustus & saluabitur. Cym
bala uero pdicatores intel
liguntur. qui uerba dei lo
quuntur. Fenestre uitree.
sunt uiri spuales. p quos
diuina cognitio nobis illu
cet. Interior dealbatura sig
nificat mundiciam cordiu.
exterior uero mundiciam
corporum. Duodecim cerei.
duodecim sunt apli. qui uex
illum crucis & fidem passio
nis xpi predicauerunt p
quatuor partes mundi. R.
O rantibz in loco isto dimit
te domine peccata populi tui.
& ostende eis uiam bonam p
quam ambulent. Et da glam
nomini tuo. V. Dne exaudi
orationem mea & clamor mus
ad te ueniat. Et da glo. Gla.
Et da glo. J. iii. n. a. Qui habi
tat in adiutorio altissimi in
ptectione dei celi commora

In latitudine vero disten-
ditur: dum multorum proselitorum
numerositate dilatatur:
In altitudine erigitur. Dum
per minorum et maiorum diffe-
rentiam elevatur: dum scilicet
laycos ordo sacerdotalis. et
super sacerdotalem episco-
palis. et super hunc archi-
episcopalis: scilicet omnes denique
papa collocatur. R. Mane
surgens iacob erigebat la-
pidem in titulum fundens o-
leum desuper votum vovit do-
mino. Vere locus iste sanctus est et
ego nesciebam. V. Vidit iacob
scalam summitas eius celos
tangebat et descendentes an-
gelos et ait. Vere. Gloria. Et ego
In ii. noct. a. Non est hic aliud ni-
si domus dei et porta celi. ps.
Quam dilecta. a. Erexit ia-
cob lapidem in titulum fun-
dens oleum desuper. ps. Benedixisti. a. Erit michi dominus in deum et
lapis iste vocabitur domus
dei. ps. Fundamenta. V. Hec est do-
mus domini firmiter edi-
ficata. Bene fundata est supra
firmam petram. lc. iiii.
Sacrarium ecclesie sig-
nificat ordinem vir-
ginum chorus. ordinem
continentium. navis or-
dinem coniugatorum. Stric-
tius est enim sacrarium quam
chorus et chorus quam na-
vis. sic pauciores sunt vir-
gines quam continentes.
et isti quam coniugati. Sa-
cratior etiam est locus sacra-
rii quam chorus. et chorus
quam navis. Sic et digni-
or est chorus virginum quam
ordo continentium. et or-
do continentium dignior est
quam ordo coniugatorum.
Benedic domine domum istam R.
quam edificavi nomini tu-
o venientium in locum is-
tum. Exaudi preces in excelso
solio glorie tue. V. Domine si conver-

R. Domus mea domus oratio
nis vocabitur dicit dominus in
ea omnis qui petit accipit.
et qui querit invenit et pul
santi aperietur. V. Domum tuam
domine decet sanctitudo in lon
gitudine dierum. In ea. l. ix.
Qui intrantem ihericho
co salvatorem vide
re querebat. sed pre turba
non poterat quia gracie fidei
quam mundo salvator
attulit participare cupi
ebat. Sed inolita viciorum
consuetudo ne ad votum
perveniret obstiterat. Eadem
namque turba vocitie con
suetudinis que supra ce
cum clamantem ne lumen
peteret increpabat. etiam
suspicientem publicanum
ne ihesum videat tardat. Sed
sicut cecus turbarum voces
magis ac magis claman
do devicit. ita pusillus ne
cesse est turbe nocentis ob
staculum altiora petendo
transcendat. terrena relin
quat. arborem crucis ascen
dat. Tu autem domine. R. Terribi
lis est locus iste non est hic aliud
nisi domus dei et porta celi.
Vere et enim dominus est in loco
isto et ego nesciebam. V. Cumque
evigilasset iacob quasi de gra
vi sompno ait. Vere. Gloria.
Et ego. V. Domine dilexi decorem
domus tue. Et locum habita
tionis glorie tue. In laudibus. a.
Domum tuam domine
decet sanctitudo in longi
tudine dierum. ps. Dominus regnavit.
a. Hec est domus domini firmi
ter edificata bene fundata
est supra firmam petram. a.
Domus mea domus oratio
nis vocabitur. a. Bene fun
data est domus domini supra fir
mam petram. a. Lapides preci
osi omnes muri tui et turres
ierusalem gemmis edificabun
tur. Capitulum. Vidi civitatem

bitur. R. Ipsi. A. Domum istam
protege domine et angeli tui
custodiant muros eius. Ps.
Cantate. i. A. Fundata est domus
domini supra verticem montium
et exaltata est super omnes colles.
Ps. Nisi dominus. A. Beati qui habi
tant in domo tua domine in
secula seculorum laudabunt te.
In illo tempore. In. Ev. lucam.
gressus ihesus perambulabat ie
richo. Et ecce vir nomine
zacheus. et hic erat publica
norum et ipse dives. et reliq.
Que impos. O. ven. be.
ssibilia sunt apud
hominibus. possibilia sunt
apud deum. Ecce enim ca
melus deposita gibbi sarci
na per foramen acus transit.
hoc est dives et publicanus
relicto onere diviciarum
contemptoque censu fraudi
um. angustam portam ar
tamque viam que ad vitam
ducit ascendit. Tu autem do. R.

Lapides preciosi omnes muri
tui. Et turres ierusalem gemmis
edificabuntur. V. Hec est domus
domini firmiter edificata
bene fundata est supra firmam
petram. Et turres. lc. viii.
Qui mira devocione
fidei. ad videndum
salvatorem. quod natu
ra minus habuerat. as
censu supplet arboris. at
que ideo iusto quamvis ip
se rogare non audeat bene
dictionem dominice sus
ceptionis quam deside
rat accepit. Mystice autem
zacheus qui interpretatur
iustificatus. credentem
ex gentibus populum significat
qui quanto curis secularibus
occupatior. tanto flagiciis
deprimentibus erat factus
humilior. Sed ablutus est.
sed sanctificatus. sed iustifi
catus in nomine domini
nostri ihesu christi et in spiritu dei nostri.

℟ Beati qui habitant in do
mo tua domine all'a. all'a. ℣
In sc'la sc'lorum laudabunt
te. All'a. Gl'a. ℟ Beati. ℣ Domi
mea. domi orationis. Ad v's
s'r' ps'a ā Domum tuam. p' Cre
didi. p' letatus. p' Nisi d'ns
p' Laudate d'o q'm. p' Lauda
ierl'm. ¶ Cap. ymni. ℣. ut in
p'mis v's. Ad m'g' ā Zachee
festinans descende. quia ho
die in domo tua oportet me
manere. at ille festinans
descendit. et suscepit illum
gaudens in domum suam.
hodie huic domui salus a d'o
fc'a ē. ¶ Per octauas et in
oct. Inuit. de die. ad v'. et ad
m'g'. ā. de die. Cet'a fiant sc'dm
modū octauar' de sc'is. Et le
guntur tres sequentes lc'o
nes cum sex supra notatis
de sermone. Ex supra d'co
sermone Ricardus. in ex
ceptionib; parte sc'da. lib'
decimo. | lectio prima.

Habet igitur ecclesia
singulos lapides. p
singulos fideles. cemētum
per caritatem. fundamen
tum per prophetas. et ap'
stolos. parietes per contem
platiuos. tectum p actiuos
Habet longitudinem per
diuturnitatem temporū.
latitudinem per multitu
dinem pp'sorum. altitudi
nem per differentiam me
ritorum. Habet sc'uarium
p ordinem virginum. cho
rum. p ordinem continenti
um. nauem p ordinem co
niugatorum. Habet altare
per xp'm. turrim p nomē
domini. cymbala per pre
dicatores. vitreas fenestras
per viros sp'uales. Habet
interiorem dealbaturam
p mundiciam cordium. ex
teriorem p mundiciam cor
porum. duodecim cereos.
p duodecim apostolos. Tuā.

Angulare fun hẏmn̄
damentum lapis
xp̄c missus ē qui compage
parietum mutuq; nectit.
quem syon scā suscepit in
quo credens ꝑmanet. Om
nis illa deo grata. ⁊ dilecta
ciuitas: plena modulis in
laude ⁊ canore iubilo trinū
deum unicumq; cum fa
uore predicat. Hoc intē
plo summe deus exoratus
adueni. ⁊ clementi bonita
te ꝑcum uota suscipe. lar
gam benedictionem. hic i
funde iugiter. Hic ꝓme
reantur omnes petita ac
cipe. ⁊ adepta possidere cū
scīs perhenniter. paradẏ
sum introire translati in
requiem. Gloria ⁊ honor
ꝟ Domus mea. domꝰ orationis
uocabitur Ad bn̄. aā Mane
surgens iacob erigebat lapi
dem in titulum fundens ole
um desup̄ uotum uouit do
mino uere locus iste sanctꝰ
ē ⁊ ego nesciebam. Ad ho
ras ā laudum. Ad iii. cap.
Vidi ciuitatem. ℟ Domū
tuam domine decet scītudo
all'a all'a. ꝟ In longitudine
dierum. All'a. Gl'a patri. ꝟ
hec ē domꝰ domini. firmiter
edificata. bene fundata est
supra firmā petram. Ad vi. ca.
Ecce tabernaculum
dei cum hominib;
⁊ habitabit cum eis. ⁊
ipsi ppl's eius erunt. et
ipse deus cum eis. erit
eorum deus. ℟ hec ē domꝰ
dn̄i firmiter edificata al'
al'. ꝟ Bene fundata ē sup̄
firmā petram. All'a. Gl'a p.
℟ hec ē domꝰ. ꝟ Beati qui ha
bitant in domo tua domine
In scl'a scloꝝ laudabunt te.
Fundamentū Ad ix. cap.
aliud nemo potest
ponere. preter id quod
positum ē. quod ē xp̄c ihc̄.